KADERNOTA 2020

INHOUDSOPGAVE

Inleiding **4**

Programma's en majeure projecten **5**
1.Wonen en leven 5
2.Economie en ondernemen 8
3.Recreatie en toerisme 9
4.Sociaal domein 10
5.Bestuur en algemene dekkingsmiddelen 11
6.Overhead 13

Bijlagen
Bijlage 1: Financiële kaderstelling 15
Bijlage 2: Actualisatie meerjarig financieel beeld 18
Bijlage 3: Financiële vertaling onderwerpen kadernota 2020 20

INLEIDING

Voor u ligt de kadernota 2020.

Deze kadernota vormt de basis voor het opstellen van de begroting 2020-2023. Het doel van de kadernota is het vastleggen van de nieuwe ontwikkelingen die financieel vertaald gaan worden in de begroting 2020-2023. Dit betekent dat alle lopende onderwerpen die eerder door uw raad zijn vastgesteld nu niet zijn opgenomen. De kadernota is beleidsarm gezien de financiële situatie van Cranendonck. In deze kadernota zijn enkel de nieuwe wettelijke ontwikkelingen die in 2020 opgepakt moeten worden opgenomen. Bestaande ontwikkelingen die doorontwikkeld worden zijn kort verwoord in deze kadernota. De nieuwe of doorlopende ontwikkelingen zijn per product weergegeven.

Keuzes maken

De hoge ambities bij het bestaande beleid, waar een groot aantal wensen vanuit uw raadsprogramma in zijn opgenomen, zorgen ervoor dat de financiële ruimte voor nieuw beleid niet aanwezig is. Dit betekent dat we keuzes zullen moeten maken. We willen graag met uw raad in discussie om de keuzes gezamenlijk tot stand te brengen. Op het moment er geen keuzes gemaakt worden zal het noodzakelijk zijn om de belastingen te verhogen. Van onze financiële toezichthouder -de provincie Noord Brabant- hebben wij een brief ontvangen waarin is aangegeven dat als de jaarschijf 2020 van de meerjarenraming 2020-2023 niet sluitend is, de jaren 2022 en 2023 sluitend moeten zijn. Op het moment dat er geen keuzes gemaakt worden betekent het dat we de belastingen (OZB) in 2022 met 8,5% extra zullen moeten verhogen en in 2023 met circa 8%.

Proces om tot keuzes te komen

Zoals aangegeven willen wij graag met de raad in gesprek om de wensen ten aanzien van mogelijke keuzes te bespreken. Het voorstel is om dit samen met onze inwoners, organisaties en ondernemers te doen. In de vorm van twee werkbijeenkomsten in juni 2019 halen we op wat de wensen vanuit de diverse gremia zijn. Dit willen we doen aan de hand van kengetallen uit vergelijkbare gemeenten. De werkbijeenkomsten zijn bedoeld om de argumenten op te halen die nodig zijn om bij de begroting 2020 de juiste keuzes te kunnen maken.

Doorontwikkeling

De speerpunten uit het raadsprogramma “Samen doen!” die vorig jaar in de begroting zijn benoemd worden komend jaar verder doorontwikkeld. De speerpunten zijn:

1. Integrale aanpak duurzaamheid
2. Financiële beheersbaarheid van het sociale domein
3. Integrale aanpak toezicht en handhaving
4. Doorontwikkeling burgerparticipatie als rode draad bij alle ontwikkelingen.

Zo zal in 2020 de uitvoering van de geactualiseerde duurzaamheidsnota worden opgepakt. Een belangrijk onderdeel hiervan is de Regionale Energie Strategie (RES), waar in regio verband afspraken worden gemaakt om energietransitie te realiseren. De getroffen maatregelen binnen het sociaal domein om de financiën beheersbaar te maken zullen ervoor moeten zorgen dat de inkomsten die wij krijgen voor het sociaal domein steeds beter in balans komen met de uitgaven die wij doen in het sociaal domein. Handhaving en toezicht wordt integraler opgepakt. De overlast in de openbare ruimte zal hierdoor verminderen en ongewenste activiteiten worden zo vroeg mogelijk aangepakt. Burgerparticipatie is ook als rode lijn in het raadsprogramma opgenomen. Het doel is om samen met inwoners, partnerorganisaties, bestuur en organisatie te transformeren naar een participerende overheid. Waarbij de raad de kaders vaststelt.

Programma 1: Wonen + leven

Missie van het programma:
De gemeente Cranendonck focust zich vooral op het behouden en versterken van de groene en rustieke, fijne leef- en woonomgeving. Het 'eigene' van elke kern behouden of versterken we. Budel heeft een centrumfunctie en voorzieningen in de verschillende kernen blijven behouden.

Producten	**Relatie met majeure project**
1. Wonen	
2. Verkeer & vervoer	- Centrumplan Budel
3. Leefbaarheid	- Ontwikkeling wegenstructuur
4. Openbare ruimte	- DIC
5. Duurzaamheid	

1. Wonen

Wettelijk

De nieuwe Omgevingswet
De nieuwe Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2021 in werking. De Omgevingswet is de grootste wetgevingsoperatie (meer dan 4.000 wetsartikelen) vanuit het Rijk sinds het tot stand komen van de Grondwet en wordt gezien de overdracht van bevoegdheden ook wel de vierde decentralisatie genoemd. Het gaat niet alleen om een overdracht van verantwoordelijkheden, maar ook om een verandering van filosofie, werkwijze en uiteindelijk een verandering van de opstelling van de gemeente. De gemeente krijgt meer ruimte om samen met inwoners en bedrijven integrale keuzes te maken over de inrichting en waardering van de fysieke leefomgeving. Hierbij staat het vroegtijdig samenwerken met de omgeving, inwoners, ondernemers en belangenorganisaties, voorop. Gemeenten hebben veel vrijheid om zelf keuzes te maken over op welke wijze ze omgaan met de Omgevingswet.

De gemeenteraad wordt betrokken in het ontwikkelproces en dit leidt tot een concept-omgevingsvisie. Deze visie vormt de leidraad voor het Omgevingsplan dat voor heel Cranendonck gemaakt gaat worden. De Omgevingsvisie en het Omgevingsplan geven aan waar wij als gemeente voor staan en ook welke ruimte wij bieden aan onze inwoners en partners. Daar waar we kansen zien om goede (ruimtelijke) ontwikkelingen te faciliteren, gaan we experimenteren: meer loslaten en overlaten aan de initiatiefnemer. De gemeente blijft daarbij uiteraard altijd het algemeen belang dienen.

In deze kadernota worden middelen opgenomen om de Omgevingswet de komende jaren te kunnen implementeren. Er moeten middelen worden vrijgemaakt voor o.a. opleiding, training, implementeren van processen en ICT. We hebben hiervoor €150.000 in deze kadernota opgevoerd.

Voor de invoering van de nieuwe omgevingswet wordt samengewerkt met de gemeenten Valkenswaard en Heeze-Leende.

2. Verkeer & Vervoer

Ontwikkelingen

Het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) is de basis voor de projecten die in 2020 worden opgepakt. Gekeken is welke projecten uitgesteld of getemporiseerd kunnen worden om de uitgaven in 2020 en verder laag te houden. Van een aantal projecten zijn de voorbereidingen in een dusdanige fase dat het kapitaalvernietiging is als we deze niet uitvoeren of er zijn afspraken met onze omliggende gemeenten gemaakt waar we aan willen voldoen.

Onderstaande projecten zijn voorzien in 2020:

- Kruising Meemortel – Burg. Van Houtstraat: Dit jaar wordt studie afgerond voor verbeteringen. Hiermee zijn verwachtingen geschept dat de verkeerssituatie zla verbeteren. In het UVP 2019 was 75.000 opgenomen voor uitvoeringskosten maar dit zal naar verwachting onvoldoende zijn.
- Duurzaam Veilige inrichting Hugten en Hugterweg: Met gemeente Someren zijn afspraken gemaakt om deze weg in zijn geheel in 2020 te gaan onderhouden. Dit combineren we met 60 km maatregelen. Doorschuiven wijkt af van eerder gemaakte afspraken met Someren.
- A2 Problematiek: Dit is een jaarlijkse bijdrage aan het Platform A2. Gezien onze voortrekkersrol is een bezuiniging niet gewenst.
- Bereikbaarheidsagenda: De gemeenteraad heeft in oktober 2018 ingestemd met deze jaarlijkse bijdrage aan projecten en programmateam. In de regio zijn hier dan ook toezeggingen voor gedaan.
- Verkeersveiligheid algemeen: Dit is budget voor verschillende verkeer en vervoersvragen, . ook voor klachten en meldingen en vragen uit VAC. Dit budget is gelet op de bezuinigingen gehalveerd. Indien blijkt dat dit in de loop van het jaar toch ontoereikend is zullen wij bij de raad aanvullend budget vragen.
- GVVP duurzaam veilige inrichting algemeen: In het GVVP hebben we aangegeven dat we gefaseerd de wegen en aansluitingen duurzaam veilig willen inrichten. Dit bedrag is noodzakelijk om aan te kunnen sluiten bij lopende (onderhouds)projecten om daar met beperkte middelen aanpassen te doen (borden, belijning, etc.). Dit budget is gelet op de bezuinigingen gehalveerd. Indien blijkt dat dit in de loop van het jaar toch ontoereikend is zullen wij bij de raad aanvullend budget vragen.

3. Leefbaarheid

Ontwikkelingen

Onze medewerkers staan steeds meer naast onze inwoners, weten wat er speelt en maken samen met de inwoners en partners initiatieven mogelijk binnen de kaders die de raad meegeeft. Regie en eigenaarschap komen daardoor steeds meer bij inwoners te liggen. Bij het realiseren van de gemeenschapshuizen zullen wij steeds meer op deze manier gaan werken.

4. Openbare ruimte

Ontwikkelingen

Koenraadtweg / Hugten
Rehabilitatie (vervangingen) Koenraadtweg / Hugten in Maarheeze. Dit onderhoudsproject wordt integraal afgestemd met de gemeente Someren voor hun vervangingen van de Hugterweg. Het streven is het project gezamenlijk met de gemeente Someren voor te bereiden en aan te besteden. Tevens is het doel de verkeersmaatregelen op elkaar af te stemmen en het project voor het beperken van overlast tijdens de uitvoering als één project uit te voeren. De kosten voor het vervangen van de bovenconstructie van de Koenraadtweg / Hugten, lengte ca. 3.100 m1, worden geraamd op € 1.050.000, =

Infrastructurele verbeteringen smalle wegen
Afgestemd op de rapportage "Advies bermverhardingen gemeente Cranendonck" worden voor de verkeersveiligheid infrastructurele maatregelen gepland bij smalle wegen. Tevens worden met het aanbrengen van de bermverhardingen de randen van de rijbanen verstevigd voor het hedendaagse zwaardere en intensievere landbouw- en vrachtverkeer. Het verbeteren van de smalle wegen is een meerjarenplan. Het aanbrengen van de bermverhardingen wordt voor het uitvoeringsprogramma 2020 geraamd op € 480.000, -

Woonstraten Budel
Herinrichten Deken van Baarsstraat, het gedeelte tussen het Capucijnerplein en de Burg. van Houtstraat. Het project wordt integraal afgestemd op het rioleringsplan voor het afkoppelen van regenwater de "Blauwe Ader", verkeer, onderhoud wegen en Centrumplan Budel.
De Deken van Baarsstraat vormt een onderdeel van het totale plangebied voor de Blauwe Ader.
De volgende straten zitten in dit plangebied; Dr. Ant. Mathijsenstraat (gedeelte tussen de Willem II straat en Wolfswinkel), Willem II straat (gedeelte tussen de Dr. Ant. Mathijsenstraat en Kloosterdreef), Treurenburgstraat, Rozenstraat, Leliestraat, Anjerstraat, Dahliastraat, Deken van Baarsstraat (gedeelte tussen Capucijnerplein en Burg. van Houtstraat, Burg. Velthovenstraat en Burg. Remmenstraat.
Het totale plan wordt gefaseerd uitgevoerd. De geraamde kosten voor de uitvoering van de verhardingen Deken van Baarsstraat in 2020 worden geraamd op € 423.000, -.

5. Duurzaamheid

Ontwikkelingen

In 2020 zal de uitvoering van de geactualiseerde duurzaamheidsnota worden opgepakt. Een belangrijk onderdeel hiervan is de Regionale Energie Strategie (RES), waar in regio verband afspraken worden gemaakt om energietransitie te realiseren. Er is een hoge ambitie voor duurzaamheid. Niet alleen bij de Raad maar ook vanuit het Rijk. Er worden vanuit het Rijk doelen gesteld die veel inzet vragen. Daarbij is het afwachten welke middelen het Rijk hiervoor beschikbaar stelt (het zogenaamde enveloppe geld). Daarover is nog geen duidelijkheid. De middelen die hiervoor beschikbaar komen zijn voor de uitvoering van maatregelen. Om verzekerd te zijn van een bepaald ambitieniveau wordt in de kadernota een beperkt budget opgenomen. Hiermee kunnen we de Regionale Energie Strategie oppakken.

Wettelijk

Cranendonck is omringd door Natura 2000 gebieden Dit zijn belangrijke natuuropgaven vanuit Europa. Momenteel wordt geïnventariseerd welke trajecten moeten worden doorlopen om aan de opgaven te voldoen. Voor 2020 is het van belang dat het pachtbeleid wordt herzien en een grondstrategie wordt opgesteld.

Programma 2:Economie + ondernemen

Missie van het programma:
De gemeente Cranendonck profileert zich als gemeente waar ondernemers zich graag vestigen en gevestigd blijven. Hierbij neemt de gemeente een duidelijke positie in binnen Brainport, Keyport en de regio. De ontwikkeling van Metalot is hierin richtinggevend.

Producten:
1. Economie
2. Ondernemen

Ontwikkelingen

De ingezette lijn van de economische visie wordt verder uitgevoerd.

Faciliteren van de ontwikkeling Metalot

De ontwikkeling van Metalot is als speerpunt opgenomen in de visie Economisch Cranendonck. Daarnaast vormt het een onderdeel van het gebiedsprogramma ' Kansen over Grenzen'. Vanuit de provincie is 'Metalot' als sleutelproject gedefinieerd en wordt op dit moment onderzocht op welke wijze de organisatie van Metalot verder vorm kan worden gegeven. Hiermee is een mooie start gemaakt, maar we zijn er nog niet. De keuze en opzet van de organisatiestructuur is van belang om de visie tot uitvoering te laten komen. Naast de interne- en externe organisatiewijze wordt eveneens gekeken naar de wijze van exploiteren van de gronden. Een belangrijke mijlpaal is het feit dat Metalot is toegetreden tot de Brainport Campussen en dat er een business - developer is aangesteld.

Organische groei van de Baronie

In de Baronie van Cranendonck komen natuur, historie en verbinding samen in 'vitaliteit'. Met de spelregels, ruimtelijke uitgangspunten en de collectieve gedachte uit de Visie 'Baronie van Cranendonck' creëren we als gemeente een krachtig bewegend natuurlijk speelveld. Het biedt ruimte voor de ontwikkeling van een eigen eco-systeem waarbij innovatie en (maatschappelijk) ondernemerschap elkaar versterken. Gericht op een duurzame gebiedsontwikkeling krijgt de Baronie langzaam maar zeker steeds meer vorm, eigenheid en herkenning in de directe omgeving én als spil in de recreatieve natuurontwikkelingen van Groote Heide, Kempenbroek en de Peel.

Programma 3: Recreatie + toerisme

Missie van het programma:
De gemeente Cranendonck wil voor haar inwoners en derden een gemeente zijn waar het prettig recreëren en verblijven is.

Producten
1. Sport

2. Cultuur
3. Toerisme en evenementen

Relatie met majeur project
Gebiedsvisie Kansen over grenzen
Baronie van Cranendonck

1. Sport

Ontwikkelingen

Samen met de sportverenigingen geven we invulling aan de (nog vast te stellen) visie sport en bewegen. Hierbij stimuleren we samenwerking bij verenigingen (sporthubs) en sluiten zoveel mogelijk aan op de wensen en behoeften van verenigingen (o.a. op onderhoudsgebied). Voor sportaccommodaties is geen MJOP (meerjarig onderhoudsprogramma) voorhanden. Tot op dit moment wordt op basis van vragen van verenigingen middelen gevraagd bij de raad voor sportaccommodaties. Het komende jaar zal een MJOP sportaccommodaties worden gemaakt in samenspraak met de verenigingen. De financiële consequenties hiervoor zullen dan ook aan de raad worden voorgelegd. Er zal in samenspraak met verenigingen en het bedrijfsleven worden gezocht naar oplossingen voor volwassenen die willen deelnemen aan sporten en daarvoor de middelen niet hebben.

2. Cultuur

Ontwikkelingen

Samen met culturele organisaties maken we de slag van het ‘traditionele’ aanbodgericht werken naar meer vraaggericht werken; wat zijn de behoeften van onze inwoners en die van de samenleving en hoe kunnen we daarop het beste inspelen. Hierbij maken we ook de verbinding naar andere gebieden zoals het sociaal domein (de mogelijke inzet van cultuur als middel).

3. Toerisme en evenementen

Nassau Dietz Kazerne

Ontwikkelingen

Er wordt voorgesteld om het project Nassau Dietz Kazerne te parkeren totdat er aanleiding is vanuit ‘nieuwe’ regelgeving om dit project opnieuw op te pakken. Op dit moment is er in het kader van de PAS (Programma Aanpak Stikstof) geen ruimte voor gebiedsontwikkelingen. Dit betekend dat de bestuursopdracht gebiedsontwikkeling Nassau Dietz Kazerne komt stil te liggen. Wanneer er weer mogelijkheden tot ontwikkelingen zijn wordt uw raad hierover geïnformeerd. Los van de gebiedsontwikkeling Nassau Dietz Kazerne is het COA wel actief om tot een investeringsplan te komen voor het asielzoekerscentrum, zoals in de bestuursovereenkomst is afgesproken.

Programma 4: Sociaal domein

Missie van het programma
De gezondheid en zelfstandigheid van inwoners bevorderen, zodat iedereen zich optimaal kan ontwikkelen.

Producten
1. Werk & inkomen
2. Maatschappelijke ondersteuning
3. Jeugdzaken
4. Algemene onderwijszaken

Relatie met majeur project

Ontwikkelingen

Er ligt een forse opgave binnen het sociaal domein om de uitgaven die Cranendonck doet meer in balans te brengen met de inkomsten die wij ontvangen vanuit het rijk. Vanaf medio 2018 zijn hiervoor een aantal trajecten in gang gezet. De eerste resultaten zijn positief. Met behulp van de nieuwe route blijven we inzetten op preventie en op algemene voorzieningen.

De complexiteit van maatschappelijke opgaven neemt toe. Via gebaande paden worden niet alle oplossingen gevonden. Om creatieve oplossingen te creëren en transformatie in het sociaal domein goed op gang te brengen is samenwerken noodzakelijk. Samen aan de slag is de titel voor een sociaal domein brede aanpak vanuit de arbeidsmarkt regio midden Limburg. Hierover zijn in de 24 uursconferentie afspraken gemaakt. Momenteel wordt aan de uitwerking gewerkt. De opdracht voor Cranendonck is dat de kosten die dit met zich mee brengt worden gehaald binnen het sociaal domein.

Programma 5: Bestuur + algemene dekkingsmiddelen

Missie van het programma
De gemeente Cranendonck is een open, transparante en betrouwbare publiekrechtelijke organisatie. Op basis van een verantwoorde inzet van de beschikbare middelen draagt zij zorg voor handhaving en naleving van de geldende wet- en regelgeving. De gemeente staat ten dienste voor alle burgers en overige partijen

Producten

1. Algemeen bestuur
2. Dagelijks bestuur
3. Openbare orde
4. Burgerdiensten/dienstverlening
5. Algemene dekking
6. Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

Burgerparticipatie
De afgelopen jaren is burgerparticipatie steeds meer een onderdeel van ons dagelijks werken geworden; het vormt een integraal onderdeel van alle voorstellen en beleidsstukken en zit in ons dna. Burgerparticipatie is ook als een rode lijn in het raadsprogramma opgenomen. We zijn nu toe aan het nemen van een volgende stap. Dit doen we samen met inwoners, partnerorganisaties, bestuur en gemeentelijke organisatie samen. Het doel is om te transformeren naar een participerende overheid, waarbij de raad de kaders vaststelt. Onze medewerkers staan steeds meer naast onze inwoners, weten wat er speelt en maken samen met de inwoners en partners initiatieven mogelijk binnen deze kaders. Regie en eigenaarschap komen daardoor steeds meer bij inwoners te liggen. Deze manier van werken zullen we ook bij het realiseren van de gemeenschapshuizen terug zien.

Bedrijfsvoering

Cranendonck kent een hoog ambitieniveau. Vergelijkbare gemeenten kennen minder projecten en doen minder uitgaven op verschillende terreinen, zoals bijvoorbeeld wegen, maatschappelijke voorzieningen, subsidies dan in Cranendonck. Dit betekent veel werk voor de organisatie. Daarnaast maken in Cranendonck relatief veel medewerkers gebruik van het generatiepact. Waar bij in de uitvoering is gebleken dat er niet echt sprake van een pact is, omdat er maar heel beperkte middelen overblijven om jongeren aan te nemen. Nog los van de versnipperde deelname aan het generatiepact. Ook zien we dat voor sommige medewerkers de grenzen van het werken worden bereikt door de huidige manier van werken –meer digitaal, complexe vraagstukken, via participatie werken-. De huidige arbeidsmarkt zorgt ervoor dat vacatures niet altijd kunnen worden ingevuld. Dit alles in combinatie met een hoog ziekteverzuim zorgt ervoor dat de ambtelijke organisatie op dit moment onder spanning staat. .

De middelen die de gemeente krijgt van het COA worden op dit moment volledig ingezet voor de algemene dekking. Het AZC kan gezien worden als een extra kern van 1.500 inwoners waarvoor door de organisatie werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Cranendonck heeft voor iedere 1.000 inwoners 4,5 fte. Een deel van de COA middelen zal dan ook ingezet worden om personeel die hiervoor werkzaamheden uitvoeren te betalen. De budgetten die naar het p-budget gaan zullen samen met de inkomsten vanuit de faciliteitenregeling mee bewegen.

Na aanbesteding starten we in januari 2020 met een nieuw contract voor de plaatsing van het gemeentenieuws in een weekkrant. Verder hebben we de ambitie om de gemeentelijke communicatie meer aan te laten sluiten op de behoeften van onze inwoners en de maatschappelijke trends en ontwikkelingen. Het eerste zicht hierop hebben we. Dit gaan we verder verfijnen en we willen hierbij o.a. meer focus leggen op digitale communicatie en doelgroepgerichter communiceren.

De gemeenschappelijke regelingen (ODZOB/GGD/Veiligheidsregio) laten in 2020 zien dat er een hogere bijdrage nodig zal zijn. In de zienswijze naar deze samenwerkingsverbanden zal een oproep worden gedaan om naar de continue stijging van deze bijdragen te gaan kijken.

Programma 6: Overhead

Bijlagen

Bijlage 1 (Financiële kaderstelling)

Bestaand beleid als algemene kaderstelling
Als algemene kaderstelling geldt dat het college handelt binnen alle door de raad vastgestelde en nog vigerende (beleids-) kaders. In de programmabegroting geven we per programma en bij de paragrafen ook aan welke (beleids-) kaders dit zijn.

Indexering blijven toepassen bij het opstellen van de meerjarenraming.
Vanaf het begrotingsjaar 2018 hebben wij binnen de meerjarenbegroting loon- en prijsindexeringen toegepast. Om de loon- en prijsstijgingen op te vangen is een stelpost opgenomen en zijn de budgetten niet automatisch verhoogd. Eventuele niet-benodigde loon- en prijsstijgingen in enig jaar komen dan als voordeel terug in de exploitatie. Het indexeren van budgetten is namelijk geen automatisme. Alleen aantoonbare loon- en prijsstijgingen komen hierdoor in aanmerking voor indexatie. Omdat in 2018 de stelpost niet volledig is benut is in de begroting 2019 vanaf 2019 75% van de prijscompensatie als stelpost opgenomen. Deze lijn willen ook voor de begroting 2020-2023 doorzetten.

Voorgesteld wordt om in de begroting 2019 de volgende indexeringen toe te passen:
- salariskosten: cao-ontwikkelingen, of als deze er niet zijn de loonvoet sector overheid t-1 (2019 3,4%);
- prijs overheidsconsumptie, netto materieel t-1 (imoc) (2019 1,6%); (75%; 1,2%)

Provinciale toetsingskader begroting 2020
De provincie informeert de gemeenten jaarlijks over de belangrijkste aspecten voor de meerjarenbegroting vanuit het perspectief van de interbestuurlijke toezichtstaak. Onderstaand de belangrijkste punten.

Structureel evenwicht
De structurele lasten moeten gedekt zijn door structurele baten. Dit geldt per jaarschijf. Uit de begroting moet duidelijk blijken welke baten en lasten incidenteel dan wel structureel zijn.

Reëel evenwicht
Alle ramingen moeten volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Opschuivend sluitend meerjarenperspectief
Het is niet toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is de (meerjaren)begroting alleen structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf (2023)? Dan wordt beoordeeld of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2019 alleen de laatste jaarschijf (2022) structureel en reëel in evenwicht was. In dat geval moeten bij de begroting 2020 minimaal de laatste twee jaarschijven (2022 en 2023) structureel en reëel in evenwicht zijn.

Nieuw beleid/investeringen
Op grond van het BBV dienen de financiële gevolgen van het nieuwe beleid dat in de begroting is opgenomen structureel en reëel geraamd te zijn.

Bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen
Eventuele bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen moeten haalbaar, hard en reëel onderbouwd zijn.

Bezuiniging verbonden partijen
Taakstellingen die worden opgelegd aan verbonden partijen zijn alleen reëel wanneer de verbonden partij op bestuurlijk niveau heeft besloten dat deze taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld.

Meerjarenraming verbonden partijen
Gemeenschappelijke regelingen leggen de aandacht vooral bij het begrotingsjaar en ze geven te weinig inzicht in de te verwachten ontwikkelingen en de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdragen. Deelnemende gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiële positie van de GR. Gemeenten dienen erop toe te zien dat de verbonden partijen meer aandacht gaan richten op de meerjarenramingen.

Onderhoud kapitaalgoederen.
Het is van belang dat de opgenomen raming voor onderhoud kapitaalgoederen in de begroting in overeenstemming is met het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Dit kwaliteitsniveau mag niet onvoldoende zijn. Kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten worden voorkomen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf weerstandsvermogen moet een duidelijke koppeling staan tussen de risico's en de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit moet vervolgens getoetst worden aan de beschikbare capaciteit.

Decentralisaties sociaal domein
Het financiële beeld wordt steeds duidelijker. Vanaf de begroting 2019 ramen wij de lasten op basis van de verwachte uitgaven. Deze lijn moet ook in de begroting 2020 worden doorgevoerd. De toezichthouder beoordelt of de ramingen in de (meerjaren)begroting voor het sociaal domein reëel zijn en welke risico's gemeenten daarbij lopen.

Blijkt uit de (verwachte) realisatie dat de lasten hoger zijn dan het beschikbaar gestelde (rijks)budget? Dan dient u dit op te vangen binnen een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting of kunt u de lasten binnen het sociaal domein verlagen. Gebeurt dit laatste in de vorm van bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen, dan beoordelen wij deze, net als andere maatregelen, op haalbaarheid en hardheid.

Ontwikkeling Besluit Begroting en Verantwoording
De commissie BBV heeft enkele notities geactualiseerd die vanaf het begrotingsjaar 2019 van kracht worden:
-Notitie vaste activa: richtlijnen investeringen (o.a. activeringsgrens, recent beheersplan, Onderhoudslasten).
-Aanvulling notitie grondexploitatie; tussentijds winst nemen: nadere uitleg over tussentijds winstnemen
-notitie incidentele baten en lasten.

Omgevingswet
De Omgevingswet treedt per 1 januari 2021 in werking. De gevolgen zullen groot zijn voor alle gemeenten. Geadviseerd wordt om tijdig met het implementatietraject te starten en in de begroting 2020-2023 rekening te houden met de financiële gevolgen die hieruit voortvloeien.

Financiële verordening
Naar aanleiding van de wijzigingen in het BBV zal VNG een geactualiseerde (model) financiële verordening op grond van artikel 212 Gemeentewet uitgebracht worden. In afstemming met de A2-gemeenten zal de financiële verordening worden geactualiseerd alsmede de nota's die voortvloeien uit de financiële verordening, zoals bijvoorbeeld een nota reserves en voorzieningen.

Kapitaallasten investeringen
Deze worden berekend op basis van de vigerende nota Waardering Activa en afschrijvingsbeleid.

Rente
In de begroting 2018 is de rentenotitie voor de eerste keer toegepast. Voor 2019 rekenen wij met een rente omslagpercentage van 2%. Voor de begroting 2019 berekenen wij het rente omslagpercentage opnieuw.

Bijlage 2: Actualisatie meerjarig financieel beeld

In onderstaand overzicht is het meerjarige beeld van de begroting 2019-2023 geactualiseerd. In dit overzicht zijn structurele doorwerkingen van de 2e burap 2018, de jaarrekening 2018 en de 1e burap 2019 verwerkt. Verder zijn de financiële gevolgen van de raadsvoorstellen t/m de raadsvergadering van 26 maart verwerkt.

Momenteel vindt de Voorjaarsbesluitvorming bij het Rijk plaats waar gemeenten zoals gebruikelijk in de meicirculaire 2019 over worden geïnformeerd. Net als voorgaande jaren is de meicirculaire van invloed op de omvang en verdeling van het gemeentefonds. Eind mei komt de meicirculaire 2019 beschikbaar. De financiële effecten van de meicirculaire zijn niet in het geactualiseerde financiële beeld verwerkt en zullen kenbaar gemaakt worden bij de behandeling van de kadernota 2020.

Tabel1: Startpositie kadernota 2020-2023 (tot en met raad 26 maart 2019)

bedragen x € 1.000					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
I Resultaten primaire programmabegroting 2019 (a+b)	**-1.558**	**-974**	**-491**	**278**	**278**
a. resultaat incidenteel	*251*	*-145*	*-1*	*55*	*55*
b. resultaat structureel	*-1.809*	*-829*	*-490*	*223*	*223*
Mutaties vaststelling begroting 13-11-2018	*51*	*-36*	*112*	*164*	*164*
Nieuwbouw Schakel en Schaapskooi		-123	-86	-86	-86
extra verhoging ozb 2021 en 2022 (3% i.p.v. 2%)			51	103	103
cultuurcraan	16	16	16	16	16
legesopbrengsten	35	71	71	71	71
generatiepact			60	60	60
Muaties na opmaak begroting	*-1*	*-1*	*-1*	*-1*	*-1*
raad 25 september; vervangen woonwagen fabriekstraat,	-4	-4	-4	-4	-4
raad 18-12: doorwerkingen 2e BURAP 2018	6	6	6	6	6
raad 18-12: Renovatie 2 tennisbanen Maarheeze	-3	-3	-3	-3	-3
II Geactualiseerde begroting; Startpositie kadernota 2020-2023	**-1.508**	**-1.011**	**-380**	**441**	**441**
a. resultaat incidenteel	*251*	*-145*	*-1*	*55*	*55*
b. resultaat structureel	*-1.759*	*-866*	*-379*	*386*	*386*

Tabel 2: Geactualiseerd financieel beeld

bedragen x € 1.000					
	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
II Geactualiseerde begroting; Startpositie kadernota 2019-2022	**-1.508**	**-1.011**	**-380**	**441**	**441**
a. resultaat incidenteel	251	-145	-1	55	55
b. resultaat structureel	-1.759	-866	-379	386	386
Ontwikkelingen	***-354***	***65***	***-175***	***-175***	***-175***
1. resultaten jaarrekening 2018 (structureel)	*-135*	*-171*	*-176*	*-176*	*-176*
'- reserve dekking kapitaallasten	-87	-123	-128	-128	-128
'- areaaluitbreiding groen	-48	-48	-48	-48	-48
2a. Voorlopig resultaten 1e BURAP 2019 (incidenteel)	-458				
2b. Voorlopig resultaten 1e BURAP 2019 (structureel)	-40	-43	-43	-43	-43
3. extra gelden faciliteitenbesluit	279	279	44	44	44
3. Algemene uitkering; berekening o.b.v. meicirculaire 2019 (netto mutatie)					
III Verwachte voorlopige budgettaire ruimte	**-1.862**	**-946**	**-555**	**266**	**266**
a. resultaat incidenteel	-207	90	-1	55	55
b. resultaat structureel	-1.655	-1.036	-554	211	211
3. Totaal voorstellen per programma		**-865**	**-837**	**-749**	**-733**
a. Ontwikkelingen wettelijk verplicht (omgevingswet)		*-150*	*-112*		
b. Ontwikkelingen gemeenschappelijke regelingen		*-378*	*-378*	*-406*	*-390*
c. Ontwikkelingen autonoom		*-337*	*-347*	*-343*	*-343*
Resultaten na verwerking ontwikkelingen		**-1.811**	**-1.392**	**-483**	**-467**

Uit de tabel blijkt dat de budgettaire ruimte onvoldoende is om de voorstellen die in de kadernota zijn opgenomen te dekken.

Bijlage 3: financiële vertaling onderwerpen kadernota

				middelen			
onderwerp	**soort**	**Investering**	**I/S**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
GGVP	autonoom	385.000	S		21.000	20.000	20.000
Onderhoud koenraadtsweg, Hugten en Hugterweg	autonoom	1.050.000	S		56.000	55.000	55.000
inzet IBOR gelden	autonoom		S		-40.000	-40.000	-40.000
infrastructurele verbeteringen	autonoom	480.000	S		26.000	25.000	25.000
woonstraten Budel	autonoom	423.000	S		23.000	22.000	22.000
Nieuwe omgevingswet	wettelijk		S	150.000	112.000		
bijdrage ODZOB	ontwikkeling GR		S	51.600	51.600	51.600	51.600
bijdrage ODZOB	ontwikkeling GR		S	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
bijdrage ODZOB	autonoom		S	-49.400	-49.400	-49.400	-49.400
Duurzaamheid/RES	autonoom		S	100.000	100.000	100.000	100.000
Natuurontwikkeling Cranendonck	wettelijk			ntb	ntb	ntb	ntb
Nassau Dietz	autonoom		I	-44.000			
bijdrage GGD	ontwikkeling GR		S	25.000	25.000	25.000	25.000
bijdrage GGD	ontwikkeling GR		S	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
bijdrage Risse	ontwikkeling GR		I			48.000	32.000
Veiligheidsregio	ontwikkeling GR		S	38.000	38.000	38.000	38.000
Veiligheidsregio	ontwikkeling GR		S	-11.500	-11.500	-11.500	-11.500
bijdrage GRSA2	ontwikkeling GR		S	329.000	329.000	309.000	309.000
bijdrage GRSA2	ontwikkeling GR		S	-48.000	-48.000	-48.000	-48.000
Personeel en organisatie	autonoom		S	330.000	210.000	210.000	210.000
				865.000	**837.000**	**749.000**	**733.000**